

Caſſi Plinii ſecundi naturalis hiſtorie.

bus modis verſicolores. Vtrum ſulphur cōcoctū ferruminatur in lapidem. At peractis oībus q̄ conſtant ingenio artes natura faciente: ſuccurrit mirari nihil pene non igni perfici.

¶ Ignium miracula: & medicinę prodigia.

CA. XXVII.

Gnis accipit arenas: ex quibus alibi vitrum: alibi argentum: alibi minium: alibi plūbi genera: alibi pigmenta: alibi medicamenta fundit. Igne lapides in æſ ſoluuntur. Igne ferrus gignitur ac domatur. Igne cremato lapide cementa in teſtis alligātur. Alia ſæpius vri p̄deſt. Eademq; materia aliud gignitur primis ignibus: aliud ſecundis: aliud tertijs. Quando ipſe carbo vires habere incipit reſtinctus: atq; intereſſe creditus: maioris ſit virtutis. Immēſa & improbra rerum naturę portio. Et in qua dubium ſit plura abſumat: an pariat. Eſt & ipſis ignibus medica vis. Peſtillentię quę ſolis obſcuratione contrahitur ignis ſuffitu multiformiter auxiliari certus eſt. Empedocles & Hippocrates id monſtrare diuerſis locis. Ad cōuulſa viſcera aut cōtuſa vt. M. Varro auctor eſt. Ipſis enim verbis eius vtat. Lix cinis eſt inquit foci. Inde enī cinis luxatis por⁹ morbi: quo duos conſulares nuper abſumptos indicauimus: quereus carbo tritus cuſ melle ſanat: Adeo in rebus dannatis quoq; ac iam nullis ſunt aliqua remedia: vt in carbone ecce & cinere. Non præteribo & vnum foci exemplum romanis litteris clarum. Tarquinio Priſco regnante tradunt reſpente in foco compariſſe genitale e cinere maſculini ſexus. Eamq; quę infederat ibi: Tanaquilis reginę ancillam. Ocriſſam captiuam conſurrexiſſe grauidam. Ita Seruium Tulliuſ natū qui regno ſucceſſit. Inde & in regię cubanti puero caput ariſſe viſum: creditumq; Laris familiaris filium. Ob id compitalia & ludos laris primū inſtituiſſe.

Lix foci cinis
Vel lixini⁹ i-
quid eſt foc⁹
Vel conuulſi
ſunt. Vel mul-
tis incognitis
Mirus de ge-
nitali quo
ocriſſa acilla
foeta ē q̄ Ser.
Tul. genuit.
Ser. tu. puero
ſuper caput
flāma emicu-
it. Ser. laris fi-
lius cre. pri-
mus laris
ludos iſtituit

Fictitiū eſſe a
Pro. & gemæ
& annuli pri-
mordium in
cau. rupe in-
cepſſe.

Vel mobilis
tate.
De ſardonice
Pol. a gemā
deuorata: &
tandem red-
dita.
Vel totius re-
gionem.
Pyrrh⁹ gem.
achateſnoie
habuiſſe dī
qua qd ſcul-
ptum vide.

¶ CAII PLINII SECUNDI NATVRALIS HYSTORIAE
LIBER. XXXVII. ET VLTIMVS. PROHEMIVM.

¶ Origo gemmarum:

¶ T NIHIL INSTITVTO OPERI DESIT: GEMMAE SVPER Sunt & in arctum coacta rerū naturę maiestas a multis nulla ſui parte mirabilior. Tamen tribuit varietati coloribus materię decori. Violati etiam ſignis gemas neſas ducentes. Aliquas vero extra p̄cia vlla taxationeq; humanarum opum arbitantes vt pleriq; ad ſummam abſolutamq; rerū naturę contemplationē ſatis ſit vna aliqua gemā. Quę fuerit origo gemmarum: & quibus initijs in tantum hęc ammiratio exarſerit diximus quodatenus in mentione anni annulorumq; Fabulę primordium a rupe cauſacea tradunt. Promethei vinculorum interpreta-
tione fatali. Primumq; ſaxi fragmentum inſuſum ferro ac digyto circundatum hoc fuiſſe annuluſ
& hoc gemmam.

¶ De gemā Polycratis tyranni: & Pyrrhi regis: & qui ſculptores optimi: & nobilitates artificum: & qui primus dactylotheſcam romę habuit.

CA. I.

¶ Is initijs cœpit auctoritas in tantum amorē elata vt Polycrati Seuerio ſamio iſulæ ac lie-
torū tyrāno ſceliciter ſuę: quā nimiam fatebatur eſſe ipſe: ſatis piamenti in vni⁹ gemę vo-
luntario damno videretur: ſi cū fortunę volubilitate paria faceret. Planeq; ab inuidia eius
abunde ſe redimi putaret: ſi hoc vnus doluiſſet. Aſſiduo ergo gaudio laſſus p̄fectus nauigio in altū
annulum merſit. At illū piſcis eximia magnitudine regi natus eſcæ vice raptum vt faceret oſtentuſ:
in culinam domini ruſus fortunę inſidiantis manui reddidit. Sardonice eam gemmā fuiſſe conſtat:
oſtenduntq; romę (ſi credimus) in cōcordiæ delubro cornu aureo Auguſtę dono inſuſam: & nouiſ-
ſimum prope locum tot prælatis optinentem. Poſt hunc annulum regia fama eſt gemmę Pyrrhi illi
us qui aduerſus romanos bellū geſſit. Nāq; habuiſſe traditur ac athen: in qua nouē muſæ & Apollo
cytharam tenens ſpectaretur: non arte ſed ſponte naturę ita diſcurrentibus maculis: vt muſis quoq;
ſingulis ſua redderent inſignia. Nec deinde alia quę tradatur magnopere gemmarū claritas extat
apud auctores: p̄terq; Iſmeniam Choraulem multis fulgentibus vt ſolitus comitātē fabula vanita-
tem eius dicato in cyp̄o: ſex aureis denarijs p̄ ſmaragdo i qua fuerat ſculpta Amymone iuſſiſſe enu-
merari. Et cū duo relati eſſent: imminuto præcio: male me hercules curatū dixiſſe. Multū enim de-
tractū erat gemmę dignitati. Hic videſ inſtituiſſe vt omnes muſicę artis hac quoq; oſtentatione cē-
ferent: veluti Dionyſiodorus æqualis eius & æmulus: vt ſibi quoq; par videretur. Terti⁹ qui eodem

tempore fuit inter muscos Nicomach⁹ mutas gemmas habuisse traditur: sed nulla peritia electas sed forte quadam. His exemplis initio voluminis oblati aduersus istos qui sibi hanc ostentationem: arrogant: vt palam sit eos tibicinum gloria tumere. Hoc in polycratis gemma quæ demonstratur il libata intactaq; ab ismenie ætate post multos annos apparet scapi etiam smaragdus solitos. Confit- mat hanc eadem opinionem dictum Alexandri magni: quo vetuit in gema se ab alio scalpi q; a Pyr- gotele nō dubie clarissimo artis eius. Post eum Appollonides & crōnius in gloria fūere. Quiq; Diui Augusti imaginem similem expressit: qua postea princeps signabāt Sylla dictator traditione lugur- te semper signauit. Est & apud auctores & inter Catiensem illum cuius patrem Scipio Aemilianus ex prouocatione interfecerat: pugne eius effigie signasse vulgato Stilonis Preconini sale. Quidnam fuisse aucturum eum si Scypio a patre eius interemptus esset? Diuus Augustus inter initia sphinge signauit. Duas autem in matris annulis iam indiscrete similitudinis inuenerat. Altera per bella ciui- lia absente eo amici signauere æpistolas & ædita. Que ratio temporum nomine eius reddi postula- bat: non in faceto lepore accipientium enigmata afferre eam sphingem. Quinetiam Mœcenatis ra- na per collationem pecuniarum in magno terrore erat. Augustus postea ad deuītada conuitia sphin- gis Alexandri magni imagine signauit: Gemmas plures: quod peregrino appellant: nomine dacty- lothecam: primus omnium habuit romæ priuigintus Scyllæ Scaurus. Diuq; nulla alia fuit donec Pompeius magnus eamq; mithridatis regis fuerat: inter dona in capitolio dicaretur. M. Varro: ali- q; eiusdem ætatis auctores cōfirmant: multum prelatam scauri. Hoc exemplo Cēsar dictator sex da- ctylotocas in æde Veneris genitricis consecrauit. Marcellus octauia genitus in palatia Apollinis æde vnam. Victoria tamen illa Pompei primum ad margaritas gemmasq; mores inclinauit. L. Sci- pionis & Cn. Manlij ad celatum argērum & vestes attalicas & triclina ærata. Sicut. L. Mummi ad corinthia & tabulas pictas.

vel intercatu
entelq;

Augustus
sphinge signa
bat.

facete dictus
de sphinge
Aug. q. enig
ma offerete.

De gemmis translatis in triumpho Pompeij: & natura cryfalli & medicinis: & luxuria cir- ca eam: & quando primum inuenta myrrhina: & luxuria circa ea: & natura myrrhinorum: quæ mē- titi sunt auctores de succino.

CA. II.

D vt planius noscat: verba ex ipsis Pompeij triumpho: actis subiiciā. Ergo tertio trium- pho quē de piratis: asia: ponto: gentibusq; & regibus in septio operis huius volumine in- dicatis. M. Piosone. M. Messala cons. pridie Kalēdas octobris die natalis sui egit: trāstulit Alueus luso- riu e duab⁹ gem. in tri. ne quis de ea re dubitet nulla gemmae magnitudine hodie prope ad hanc amplitudinem accedē- re. In quo fuit luna aurea pondo. xxx. Lectos triclinares tres. Vasa ex auro & gemmis abacoruz no- pom. uem. Signa aurea tria. Mineruæ matris: & apollinis coronas ex margaritis. xxx. tres. Monte aureū vī circūdat⁹. quadratum cum ceruis & leonibus & pomis omnis generis circūdata vitē aurea. Miseum ex mar- De tertio pō garitis in cuius fastigio horologium erat. Imago Cn. Pompeij e margaritis: illa regio honore grata: peij triūpho illius probioris venerādiq; per cunctas gentes illa inq; ex margaritis: seueritate victa & veriore luxu vel sceuum. ria q; triumpho. Quod profecto inter illos viros durasset cognomen Magni: si primā victoria sic triū- De pecu. es phalles de margaritis Magne: tam prodigia re & foeminis reperta: quam habere gerereq; fas non sit lagritione in Hinc sic fieri tuos vultus: sic te præciosum videri? Nōne illa similior tui est imago: quam pyrenei in- illo triūpho gis imposuit? Graue profecto fœdumq; proborum erat: ni verius sit eum deorum ostentū credi oportere. Clareq; intelligi posset iam tum illud caput orientis opibus sine reliquo corpore ostēratum. Cæ- tera triumphu eiusdem q; verissime subiiciam. Reip. datum mille talentum. Legatis & quæstoribus q; oras maris defendissent sestertia binaria milia. Commilitibus singulis quinquaginta. Tolerabilio- rem tamen fecit causam Caij principis qui super omnia muliebria oculos induebat e margaritis. Et Neronis principis qui scepsa personis historionum & cubicula viatoria vnionibus consternebat. Quinimmo etiam ius videmur perdidisse corripiendi gēmata potoria & variæ suppellectilis genera- vel nō luxu- ria annulos transeuntes. Quæ enim nō luxuria innocentior existimari possit? Eadem victoria primum in vrbem murina inuexit. Primusq; Pompeius sex pocula ex eo triumpho capitolino Ioui dicauit. Que protinus ad hominum vsum transire: abacis etiam escariisq; vasis inde experitis. Excrefcitq; in dies eius rei luxus murino. lxxx. sestertijs empto capaci plane ad sestartiores. Caliceq; potauit ex eo ante hos annos consularis ab amore abrafo eius margine vt tamen iniuria illa præcium augetet Neq; est hodie murini alterius præstantior indicatura. Idem in reliquis generis eius quātum vouerit licet æsti- mare ex multitudine: quæ tanta fuit: vt auferente liberius eius Nerone Domitio thea trum peculia- re transiberim oreis exposita occuparet. Quod a populo impleri canente se. Et dum pompeianus preludit: etiam Neroni satis erat: qui vidit tunc annumerari vnus scyphi fracta membra: quæ in do- lore credō seculi inuidiamq; fortunę tanq; Alexādrī magni corpus in conditorio seruari vt ostenta- L. i.

vel nō luxu-
ria

vel orcis:
vel hoc a po-
pulo impleri
canente.

Caſij Plinyi ſecundi naturalis hiſtorie.

rentur: placebat. T. Petronius conſularis moriturus inuidia Neronis principis vt menſam eius exhae-
redaret: trullam murrinam. ccc. ſeſtertij emptam fregit. Sed Nero vt par erat principem vicitom-
nes. cccc. ſeſtertij capedinem vnam parando. Memoranda res tanti imperatorem patremq; patrie
bibiffe. Oriens murrhina mittit. Inueniuntur enim ibi in pluribus locis nec inſignibus maxime par-
thiſis regni. Præcipue tamen in carmina. Humorem putant ſub terra calore denſari. Amplitudine
nunq; paruos excedit abacos. Craſſitudine rara quanta dictum eſt vaſi potorio. Splendor iſs ſine vi-
ribus: vtroq; verius q̃ ſplendor. Sed in præcio varietas colorum: ſubinde circumagentibus ſe maculis
in purpuram candoremq; & tertium ex vtroq; igneſcente veluti per tranſitum coloris purpura rube-
ſcente: aut lacte candefcente. Sunt qui maxime in iſs laudent extremitates: & quosdam colorum re-
percuffus: quales in celeſti arcu ſpectantur. Hiſ maculæ pingues placent. Tranſlucere quicq; aut pa-
lere vitium eſt. Item ſales verrucæq; non eminentes: ſed vt in corpore etiam plærūq; ſeſſiles. Aliqua
in odore commendatio eſt. Contraria huic cauſa cryſtallum facit: gelu vehementiore concreto. Nec
aliubi certe reperitur: q̃ vbi maxime hybernæ niues rigent: glaciemq; eſſe certum eſt: vnde & nomen
græci dedere: Oriens & hanc mittit. Sed indicij nulla præfertur. Nascitur & in aſia viliffima circa ala-
bandam & hortofiam finitimisq; montibus: item in cypro. Sed laudeta in europa alpium iugis. Iuba
auctor eſt: & in quadam inſula rubri maris ante arabiam ſita naſci quæ Neron vocetur. Et in ea quæ
iuxta gemmam topacion ferat. Cubitalemq; efoſſam a Pythagora Ptolemæi regis præfecto. Corneli-
Boccus & in luſitania naſci perq̃ mirandi ponderis immenſis iugis deprehenſis ad liberamentū aque
puteis. Mirum & quod Xenocrates tradit epheſius aratro in aſia & cypro excitari. Non enim inueni-
ri in terreno: nec niſi inter cautes creditum fuerat. Similius veri eſt quod idem Xenocrates tradit tor-
rentibus ſæpe deportari. Sudines vero negat niſi ad meridiem ſpectantibus locis naſci. Quod certus
eſt: non enim reperitur in aquoſis: q̃q̃ in regione prægelida: vel ſi ad vada vſq; glatiuntur amnes. Cæ-
leſti humore paruæq; niue id fieri neceſſe eſt: ideo caloris impatiens in frigido potu abdicatur. Qua-
re ſexangulis naſcatur lateribus: non facile ratio inueniri poteſt: eo magis q̃ neq; mucronibus eadẽ
ſpecies eſt: & ita abſolutus eſt laterum leuor: vt nulla id arte poſſit æquari. Magnitudo ampliſſima ad
huc viſa nobis erat: quàm in capitolio Liuiæ Auguſtæ dicauerat: librarum circiter. I. idem Xenocra-
tes auctor eſt: vaſ amphorale viſum. Et aliqui ex India cryſtallum ſextariorum quattuor. Nos liqui-
do affirmare poſſumus in cautibus alpium naſci adeo inuiſi vt plærūq; fune pendentes eam extra-
hant. Peritis ſigna & indicia nota ſunt. Inſeſtantur plurimis vitijs: ſcabro: ferrugine maculoſa: nube
occulta: aliquando vomica: preduro fragiliq; centro & ſale appellato. Eſt & ruſſa aliquibus rubigo.
Alijs capillamentum rimæ ſimile. Hoc artiſces littura occultant. Quæ vero ſine vitio ſunt: puras eẽ
malum aſcenthera appellantes: nec ſpumei coloris lymptideq;. Poſtremo vero auctoritas in pondere
eſt. Inuenio medicos quæ ſunt vrenda corporum non alteri vtilius id fieri putare q̃ cryſtallina pyla-
aduerſus apoſita ſolis radijs. Alijs hic furor. Hiſ. centum. I. millibus trullam vnam non ante multos
annos mercatam a matrefamilias nec diuite. Item Nero amiſſarum rerum nuncio accepto duos cali-
ces cryſtallinos in ſuprema ira fregit illiſos. Nec fuit ratio ſæculum ſuum punientis: ne quis alius ex
huijs biberet. Fragmenta ſarci nullo modo queunt. Mireq; ad ſimilem acceſſere vitrea: ſed prodigij
modo vt ſuum præcium auxerint: cryſtalli non diminuerint. Proximum locum in delicijs fœmina-
rum tamen adhuc tantum ſuccina optinent: eadẽq; omnia hæc quæ gemmæ auctoritatez. Sane ma-
iorem aliquibus de cauſis cryſtallina & murrina habent. Rigidi potus vtraq;. In ſuccinis cauſam ne
deliciæ quidem adhuc excogitauerunt. Occaſio eſt vanitas grecorum diligenter. Legentes modo
æque perpetiantur me de ortu eorū: cum hoc quoq; interſit vitæ ſcire poſteros quicquid illi prodide-
re mirandum. Phaetontis fulmine ic̃ti ſorores fletu mutatas in arbores populos lachrymis electrum
omnibus annis fundere iuſta eridanum amnem quem padum vocamus. Et electrum appellatum:
quoniam ſol vocitatus ſit electros: plurimi poetæ dixerunt: primi q; vt arbitror: Eſchilus: Philoxenus:
Nicander: Euripides: Satyrus. Quod eſſe falſum italiæ teſtimonio patet. Diligentiores eorum ele-
ctridas inſulas in mari Hadriatico eſſe dixerunt: ad quas dilaberetur padus. Qua appellatione nul-
las vnquam ibi fuiſſe certum eſt. Nec vero vllas ibi appoſitas eſſe in quas quicq; curſu padi deuehi poſ-
ſit. Namq; q̃ Eſchilus in hyberia hoc eſt in hispania eridanum eſſe dixit: eundẽq; appellari Rhodanum.
Euripides rurfus & Apollonius in Hadriatico littore confluere rhodanum & padum faci-
liorem veniam facit ignorati ſuccini: in tanta orbis ignorantia modeſtiores: ſed æque falſum prodig-
dere in extremis Adriatici ſinus rupibus inuiſi arbores ſtare: quæ canis ortu hoc effunderent
gummi. Theophrastus in Liguria effodi dixit. Phaetontem in Aetiopia Hammonis obſiſſe. Ob id
delubrum ibi eſſe atq; oraculum. Electrumq; gigni. Philemon foſſille eſſe & in ſcythia erui
duobus locis. Candidum atq; cærei coloris quod vocaretur electrum. In alio loco fuluum

Murrhina
quid & vnde

vel nepos.

vel addicaf.

Cryſtallum i
alpi. natū.
vel cglatura.

De feruenti
& impatiēti
Neronis ira
De ſuccino.

vel helios.
De po. ficti-
one & muta-
tione phae.
ſo. in arbo.
populos ele-
ctrum fun-
dentes.
Phae. i ethi.
obiſſe.

quod appellaretur sua lyncurion id vocat: & fieri ex vrina lyncum bestiarum
 E maribus fuluum & igneum: e foeminis languidius atq; candidum. Alij dixere langurium & esse in
 italia bestias langurias. zenotenis linguas vocat easdem: & circa padum isyritam affumat sudines ar
 borem quae gignat in liguria. In eadem sententia & Metrodorus fuit. Soracus credidit in britannia De electo
 arboribus offluere: quas electridas vocauit. Pytheas gutonibus germaniae gentis accolis aestuarium varia opinio
 mentonometri nomine ab oceano spatio stadiorum sexmilium. Ab hoc diei nauigatione insulam ab
 esse abalum. Illo vere fluctibus aduehi: & esse concreti maris purgamentum. Incolas pro ligno ad ig
 nem uti eo: proximisq; teutonibus vendere. Huic Timeus credidit: sed insulam basiliam vocauit. Phile
 mon negauit flammam ab electro reddi. Nicias solis radiorum succum intelligivoluit. Hos circa occa
 sus credit vehemetiores in terram actos pinguem sudorem in ea parte oceani relinquere: deinde esta
 tibus in germanorum littora eijci. Et in aegypto nasci similimodo: & vocari sacal. Itē in india: gratius
 q; thure esse indis. In syria quoq; foeminas verticillos inde facere: & vocare harpaga: quia folia & pa
 leas: vestiumq; fimbrias rapit. Theophrastus oceano id exaestuante ad pyrrhenei promontorium eijci.
 Quod Xenocrates credidit: qui de ijs nuperrime scripsit. Viuit adhuc Asarubas: qui tradidit iuxta
 atlanticum mare esse lacum cephalisida: quem mauri vocant electrum. Hūc sole excafactum e limo
 dare electrum fluitans. Mnesias africae locum sycionem appellatum: & cratinam amnez in oceanum
 effluentem e lacu: in quo aues quas meleagridas & penelopas vocant viuere. Ibi nasci ratione eadem
 qua supra dictum est de electride lacu. Theomenes dicit: iuxta syrtin magnam hortum hesperidum Hesp. hor. in
 esse: ex quo in stagnum cadat. Colligi vero a virginibus hesperidum. Cresias indis flumen esse hypo: xta syrtin ibi
 barum: quo vocabulo significetur omnia vasa ferre bona: fluere a septentrione in exortum oceanus q; ele.
 iuxta montem siluestrem arboribus electrum ferentibus. Arbores eas aphyta coras vocari: qua appel
 latione significetur praedulcis suauitas. Mithridates in germaniae littoribus esse insulam: vocariq; eas
 oferictiam caedri genere siluofam: inde defluere in petras. Xenocratis non succinum tantum in italia:
 verum etiam thieum vocari: a scythis vero sacrum: quoniam & ibi nascatur. Alios putare in numis
 dia gigni super omnes est Sophocles tragicus poeta: quod equidem miror tanta grauitate cothurni
 & praeterea vite fama alias principe loco genitus athenis rebus gestis exercitu ducto. Hic ultra india
 fieri dixit e lachrymis meleagridum auium Meleagrum defluentium. Quod & credidisse eum: vel
 sperasse alijs persuaderi posse quis non miretur? quamue pueri iam tam imperitaz posse reperiri que
 auium ploratus annos credat: lachrymasue tam grandes: auesq; e graecia vbi Meleager periit plora
 tum isse in indos? Quid ergo? Non multa aequae fabulosa produnt poetar? Sed hoc ea in re que quoti
 die inuehatur: atq; abundet: & hoc mendacium coarguat serio quenq; dixisse: summa hominum co
 temptio est: & in toleranda mendaciorum impunitas.

De ortu & medicinis & generibus & luxuria succinorum:
 & lyncurio & medicinae.

CA. III.

Ertum est gigni in insulis septentrionalis oceani: & a germanis appellari glessum: itaq; & a
 nostris vnam insularum ob id glessariam appellatam: Germanico Caesare ibi classibus rez
 gerente austraiam a barbaris dictam. Nascitur autem defluente medulla pinei generis ar
 boribus: ut gummi in cerasis: resina pineis erumpit humoris abundantia: densatur rigore
 vel tepore aut mari cum intumescens aestus rapuit ex insulis: certe in littora expellitur: ita volubile ut
 pendere videatur atq; considerare in vado. Quod arboris succum esse etiam prisci nostri credidere ob
 id succinum appellantes. Pinerae autem arboris esse indicio est pineus in attritu odor: & q; accensum ta
 dae modo ac nidore fragret. Affertur a germanis in pannoniam: mox per prouinciam. Inde veneti pri
 mum quos graeci enetos vocant: rei famam fecere. Proximi pannoniae id accipientes circa mare ha
 driaticum. Pado vero adnexa fabule videtur causa hodieq; transpadanarum agrestibus foeminis. Mo
 nilium vice succina gestantibus maxime decoris gratia. Sed & medicinae: quando tonsilis creditur re
 sistere: & faucium vitij vario genere aquarum iuxta illos infestante guttura ac vicinas carnes. Cens
 tum fere milibus passuum abesta carnunto littus panoniae: ex quo id germaniae inuehitur praecogni
 tum nuper. Vidit enim eques romanus missus ad id comparandum a Iuliano curante gladiatorum
 munus Neronis principis. Qui haec commertia & littora peragrauit tanta copia inuectavit retia coet
 cendis feris podium protegentia succinis nodarentur. Arma vero & libitina totusq; vnus diei appa
 ratus esset e succino. Maximum pondus ijs glebe attulit. xliij. librarum. Nasci & in india certum est.
 Archelaus qui regnavit in cappadocia illinc cortice inherente tradit aduehi rude: poliriq; adipe suis
 lactantis inde coctum. Liquidum primo destillare argumento sunt quaedam intus transluentia: ut for
 miculae aut culices: lacertaeq; quas adhesisse musteo: non est dubium: & inclusas indurescenti. Genera
 eius plura. Candida odoris prestantissimi: sed nec his nec caere praecium. Fuluis maior auctoritas.

Lij.

vel principa
 li loco
 vel adiecto.
 Miru figme
 tum.
 de meleag.
 auibus.

Reuera vbi
 oriatur. Ele.

veneti a gre.
 eneti.
 vel maxie p
 uinciam

Succi multa
 genera.

Caſi Plinii ſecundi naturalis hiſtorie.

Ex iſſis etiamnum amplior tranſlucentibus: præterq̃ ſi nimio ardore flagrent: imaginemq; igneæ inſeſſe: non ignem placet. Summa laus falernis a vini colore dictis molli fulgore perſpicis. Sunt & in quibus decocti mellis lenitas placeat. Verum hoc quoq; notum fieri oportet quocūq; modo tingui libeat: hedorū ſeuo & anchusæ radice. Quippe etiā conchylio inſiciuntur. Ceterum atritu digytorū accepta vi caloris attrahunt in ſe paleas & folia arida: vt magnes lapis ferrum. Ramenta quoq; ſuccis ni oleo addito ſagrant dilucidius diuciusq; q̃ lini medulla. Taxatio in delicijs tāta vt hominis quāuis parua effigies viuorum hominum videntiumq; p̃cia ſuperet: prius vt caſtigatio vna nō ſit ſatis. In corinthijs æs placet auro argentoq; mixtum: in celatis ars & ingenia. Murrhinorū & cryſtallino rum diximus gratiam. Vniones q̃ capite circūferuntur: gemmæ digytis. In oībus deniq; alijs vitijs oſtentatio aut vſus placet. In ſuccinis deliciarū tātum conſcientia. Domitius Nero in cæteris vitē ſuę portētis capillos quoq; cōiugis ſuę Popeę in hoc nomen adoptauerat quodam etiam carmine ſuccis nos appellando. Et qm̃ nullis vitijs deſunt p̃cioſa nomina ex eo tertius hic quidem colos cœpit expe ti a matronis. Vſus tamē ſuccinorū inuenit aliquis in medicina: ſed nō ob hoc ſœminis placet. Inſati bus alligari. Amuleti ratioe prodeſt. Calliſtratus & cuiusq; ætati cōtra lymphatiōes prodeſſe tradit. Et vrinæ difficultatibus potum alligatumq;. Hic & differentiam nouam attulit appellando chriſo lectrum quaſi coloris aurei: & matutino grauiffimi aſpectus. Rapaciſſimus ignium: & ſi iuxta fuerint celerrime ardeſcens. Hoc collo alligatum: mederi febribus & morbis. Tritum cum melle ac roſaceo aurius vitijs. Et ſi cum melle attico cōteratur: oculorū quoq; obſcuritatibus. Stomachi etiam vitijs vel per ſe farina eius ſumpta: vel cum maſtice ex aqua pota. Succina etiam gemmis quę ſunt tranſlucida: adulterādi magnum habet locum: maxime amethyſtis: cum omni vt diximus colore tingantur. De lyncurio proxime dici cogit. auctorum pertinacia. Quippe etiā ſi nō electrum id eſſet lyncurium tamen gemmam eſſe contendunt. Fieri autem ex vrina quidem lyncis. Sed egeſtam terra protinus beſtia operiente eam: quoniam inuideat hominum vſui. Eſſe autem qualem in igneis ſuccinis colo rem: ſalpiq;. Nec folia tantum aut ſtramenta ad ſe rapere: ſed æris etiam ac ferri laminas: quod Dio cles quidē & Theophrastus credidit. Ego falſum id totum arbitror. Nec viſam in æuo noſtro gemmā vllam ea appellatione. Et quod de medicina ſimul proditur calculos veſicæ eo poro elidi: & morbo regio occutri: ſi ex vino bibatur: aut ſi portetur. Et tamen nunc gemmarū conſeſſa dicemus a lauda tiſſimis orſi. Nec vero id ſolum agemus: ſed ad maiorem vtilitatem vitæ obiter coarctetur mago rum inſanda vanitas: quando illi vel plurima prodidere de gemmis medicinæ ex ijs ſpecies blando prodigio tranſgreſſi.

Lyncurium gē
ma quō ex
ly. vrina effi
ci pōt: S3 tñ
id falſus eēvi
detur.

Adamas vbi
reperitur.

miſ: de ada.
duritia. hinc
indomabilis
interpretat̃

Ada. ſolo hir
cino ſang. te
pido mollis
efficitur.

De adamantis generibus & medicinis & margaritis.

CA. III.

Aximum in rebus humanis non ſolum inter gemmas præclum habet adamas: diu non ni ſi regibus & iſſis admodum paucis cognitis. Vnus modo in metallis repertus: perq̃ raro co mes auri: nec niſi in auro naſci videbatur. Veteres eum in æthiopum tātum metalis inueni ri exiſtimauere: inter delubrum mercurij atq; inſulam meroen: dixerūtq; non ampliorem cucumeris ſemine aut colore diſſimilem inueniri. Nunc genera eius ſex noſcuntur. Indici non in auro naſcentis ſed quadam cryſtalli cōgnatione. Siquidem & colore tranſlucido non differt. Et laterum ſexagulo le uore turbinatus in mucronē: aut duabus contrarijs partibus quo magis miremur: vt ſi duo turbines latiffimis ſuis partibus iungantur magnitudine vero etiam auellani nuclei. Similis eſt huic quidem ara bicus: minor tantum. Similiter & naſcens cæteris palor gentis & in auro non niſi excellentiſſimo na talis. Incudibus hi deprehendūtur: ita reſpuentes iſtum: vt ferrum vtrinq; diſſulter: incudeſq; etiam ipſæ diſſiliant. Quippe duritia inenarrabilis eſt: ſimulq; ignium victrix natura: & nūq̃ incaleſcens. Vnde & nomen indomita vis græca interpretatione accepit. Vnum ex iſſis vocant cenchron: quod eſt mi liſ magnitudine. Alterum macedonicum in philippico auro repertum: & hic eſt cucumi ſemine par. Poſt hoſ cyprius vocatur in cyprio repertus vergens in æreum colorem. Sed in medicina vt dicemus efficaciffimus. Poſt hunc eſt ſiderites ferrei ſplendoris: pondere ante ceteros: ſed natura diſſimilis. Naſ & iſtibus frāgitur: & alio adamāte pforari poteſt. Quod & cyprio venit. Breuiterq; vt degeneres no minis tantum auctoritatem habent. Idq; quod totis voluminibus his docere & mandare conati ſum de diſcordia rerum cōcordiaq; quam antipathiam ac ſympatiam appellauere græci non aliter clari ſi intelligi poteſt. Siquidem illa inuiſta vis duarum violentiſſimæ naturæ rerū ferri igniſq; contēptrix hircino rumpitur ſanguine: ac ne aliter q̃ recenti calidoq; macerata: & ſic quoq; multis iſtibus: tunc etiā præterq̃ eximias icudes maleoſq; ferreos frāgens. Cuius hoc ingenio inuētū: Quoue caſu reptū? Aut quæ fuit cōiectura experiendi rem immenſi ſecreti: & in ſœdiſſimo animalium omnium? Profe ſſo muneris talis inuentio hominis eſt. Nec quærenda in nulla parte naturæ ratio: ſed voluntas. Et cum ſœliciter rumpere contingit: in tam paruas frangitur cruſtas: vt cerni vix poſſint. Expetuntur a

sculptoribus ferroque includuntur: nullam non duriciam ex facili cauantes. Adamas dissidet cum magne lapide in tantum: ut iuxta positus ferrum non patiat abstrahi: aut si ad motus magnes apphen-
derit: rapiat: atque auferat. Adamas & venena irrita facit: & lymphationes abigit: metusque natos expel-
lit a mente: ob id quidam eum achiten vocauerunt. Metrodorus Sceptius in eadem germania in baltia
insula nasci in qua & succinum quod equidem legerim: solus dicit: & præfert arabicis. Quod falsum
esse quis dubitet? Proximum apud nos indicis arabicisq; margaritis precium est. de quibus in nono di-
ximus volumine inter res marinas.

De smaragdi generibus: & gemis viridibus: & translucidis.

CA. V ada. vis mira

Erit auctoritas smaragdis perhibetur pluribus de causis: nullius coloris aspectu iucundi-
or est. Nam herbas quoque virentes frondesque haud despectamus. Smaragdos vero tanto
libentius: quam nihil omnino viridius comparari illis viret. Præterea foli gemmarum contui-
tu oculos implent: nec fatiant. Quin & ab intentione alia obscurata aspectu smaragdi re-
creatur acies. Scalpentibusque gemas non alia gravior oculorum refectio est: ita viridi lenitate lassitu-
dinem mulcent. Præterea longinquo amplificatur visu: inficientes circa repercussum aera non sole
mutati: non umbra: non lucernis: superque sensim radiantes: & visum admittentes: ad crassitudinem sui
facilitate translucida. Quod etiam in aq̄nō fit. Idem plerumque & concaui & visum colligant. Quapro-
pter decreto hominum ijs parciatur scalpi veritis. Quam scythicorum ægyptiorumque tanta durities est:
ut nequeant vulnerari. Quorum vero corpus extensum est: eadem qua specula: ratione supini imagi-
nes rerum reddunt. Nero princeps gladiatorum pugnas spectabat smaragdo. Genera eorum duo:
decim nobilissimi scythici ab ea gente in qua reperiunt: appellati. Nullis maior auctoritas: nec minor
vitij. Et quantum smaragdi a gemmis distant: aurum scythici a ceteris smaragdis. Proximam laudem
habent sicut & sedem bactriani: quos in coministris saxorum colligere dicunt etesii flantibus. Tunc
enim tellure internitent: quia ijs ventis maxime harenę mouentur. Sed hos minores multo scythicis
esse tradunt. Tertiū locū ægyptij habet qui eruntur circa copton oppidū thebaidis in collibus & cau-
tibus. Reliqua genera in metallis ærarijs inueniunt. Quapropter principatum ex ijs ægyptij optinent
dosque eorum & ut in colore liquido nec diluto: verū ex humido pinguique quaque respiciat imitante transf-
lucidum mare: pariterque translucet & nitet: hoc est colore expellit: & aciem recipit. Ferunt & in ea
insula tumulo reguli Hermie iuxta cerarias marmoreo leoni fuisse inditos oculos ex smaragdis ita
radiantibus etiam in gurgitem ut teriti instrumēta refugerent thioni: diu mirantibus nouitate pisci-
toribus: donec mutauere oculis gemas. Sed & vitia demonstrari oportet reperta. Sunt quidem oim
eadem. Quedam tamen nationū peculiaria: sicut in homine. Ergo cyprij varie glauci: magisque ac mi-
nus in eodem smaragdo alijs partibus tenore illū scythicæ austeritatis non semper custodiunt. Ad hoc
busdam intercurrit umbra surdusque fit color qui improbat: etiam dilutior. Hūcque genera distinguuntur.
Et sunt aliqui obscuri: quos vocant cæcos. Alij densi nec e liquido translucidi. Quidā varia nubecula
improbat. Aliud est hoc quā umbra de qua diximus. Nubecula enim albicantis est vitium cum viri-
dis non pertranseat aspectus: sed aut intus occurrat: aut excipiat in fine visum candor. Hæc coloris vitia:
ista corporis capillamentū sal: plumbago. Ab ijs ætiopici laudantur a copto dierum trium itinere ut
auctor est Iuba: acriter virides: sed non facile puri aut concolores. Democritus in hoc genere posuit
hermicos & pficos. Illos extumescētes: pinguius persicos vero non translucidos: sed iucundi tenoris.
Visum implere que non admittant. Filiū pantherarumque oculis simile. Nāque illos radire nec perspi-
ci. Eisdem in sole hebetari umbris refulgere: & longius quam ceteros nitere. Oim horum etiamnum vi-
tium quod felis colorem aut æris habent. In sole dilucidi quidem ac liquidi: sed non virides. Hæc vitia & at-
ticis maxime sentiuntur in argentarijs metallis reptis: in loco qui thoricos vocat: semper minus pingues &
e longinco speciosiores. Frequēs & in ijs plumbago: hoc est in sole plūbei videantur. Illudque peculiare
quod quidā ex ijs semel sunt: paulatim viriditate euanida: & sole laedunt. Post hos medici plurimū viri-
ditatis hnt interdū & e saphyro. Ii sunt fluctuosi: & res imagines complexi ut verbi gratia papauis
aut auiū pinnarumque vel catulorum aut similitū. Qui non oim virides nascuntur: vino & oleo meliores fiunt
Neque est aliorum magnitudo amplior. Carchedoni nescio an in totū exoleuerint: postquam metalla æris ibi
defecerunt: & semper tamen vilissimi fuere minimique. Iides fragiles sed colore incerti & virentium in
caudis pauonum columbarumque collo plumis similes: ad inclinationē magis aut minus lucidi. Venosi
quidem: squamosique. Peculiare erat in his vitium sarcion appellatū. Hoc est quedam gemmæ caro:
Mox iuxta carchedonem in qua legebatur: smaragdites vocatus est. Iuba est auctor smaragduū
quæ cholan vocant: ut in arabia ædificiorum ornamentis includi. Et lapidē quem alabastritē ægyptij
vocant. Complures vero e pximo laconicos in taygetomonte erui medicis similes: & alios in sicilia.
Inseritur smaragdis & quæ vocatur tanos: e persis veniens gemma ingrate viridis: atque intus sordis

L. iij.

da
vel atrahi
vel yanos.
Mig de ada.
& mag. diffē
tione.

Smaragdi af
pectu ocu. re
ficetur acies
vel nos iuuat

vi auctoritas
vel interfa ni
tent.

velex cautis
bus.

vel pspiciat
vel pisces.

vel alacriter
vel eris.
vel aut acri
olei

vel capillorum

Caſſi Plinii ſecundi naturalis hiſtorie.

da. Item chalcō ſmaragdōe cyp̄o turbida æreis. Theophrastus tradit: ægyptiorū cōmentarijs re-
periri: regi eorum a rege babylonio miſſum ſmaragdum munere. iij. cubitorum longitudine: & tri-
um latitudine. Et fuiſſe apud eos in Iouis delubro obeliſcus & quattuor ſmaragdis quadraginta cubi-
torum longitudine. Latitudine vero in vna parte quattuor: & in altera parte duorum. Se autem ſcri-
bente eſſe in tyro Herculis templo ſtantam pilam e ſmaragdo: niſi potius pseudo ſmaragdus ſit. Nā
& hoc genus reperiri: & in cyp̄o inuentum ex dimidia parte ſmaragdum: ex dimidia iaspidem: non
dum humore in totum tranſfigurato. Apion cognominatus Pliftonices: paulo ante ſcriptum reliquit:
eſſe etiamnum in labyrintho ægypto coloffeum Serapin e ſmaragdo nouem cubitorum. Eandem
multis naturam aut certe ſimilem habere berylli videntur: in india originem habentes: raro alibi re-
perti. Poliuntur omnes ſexangula figura artificum ingenijs: quoniam habescunt: ni color ſurdus re-
percuſſu angulorum excitetur. Aliter. n. politi non habent fulgorem eundem. Probatiffimi ſunt ex
ijs qui viriditatem puri maris imitatur. Proximi qui vocatur chryſoberylli: & ſunt paulo pallidiores
ſed in aureum colorem exeunte fulgore. Vicinum genus huic eſt palidius: & a quibuſdam proprii
generis exiſtimatur: vocaturq; chryſopraſus. Quarto loco numeratur hyacinthi zontes. Quinto quos
heroides vocant. Poſt eos autem cerini. Ac deinde oleagini: hoc eſt colore olei. Poſtremi cryſtalli ſe-
re ſimiles. Hi capillamenta habent: ſordeſq; alioquin euanidi: quę ſunt omnium vitia. Indi mire gau-
dent longitudine eorum: ſolofq; gemmarum eſſe predicant: qui carere auro malint: & ob id perfora-
tos elephantorum ſetis religant. Et alios conuenit non oportere perforari: quorum ſit abſoluta boni-
tas vmbilicis ſtatim ex auro capita comprehendentibus. Ideoq; cylindros ex ijs facere malunt q̄ gē-
mas: quoniam eſt ſumma commendatio in longitudine. Quidam & anguloſos putant ſtatim naſci: &
perforatos gratiores fieri medula candoris exempta: additoq; auro repercuſſa aut omnino caſtigata
cauſa perſpicuitatis ad craſſitudinem. Vitia præter iam dicta eadem fere quę in ſmaragdis & præter
gia. In noſtro orbe aliquando circa pontum inueniri putantur. Indi & alias quidem gemmas cryſtal-
lo inuento adulterare reperierunt: ſed præcipue beryllos minio

De opali generibus & vitijs & experimentis & varijs gemmis.

CA. VI.

Opalum ab ijs diſſerunt opali ſmaragdis tantum credentes. India ſolum & horum eſt ma-
ter. Atq; ideo eis precioliſſimam gloriam compoſitores gemmarum & maxime inenarra-
bilem difficultatem dederunt. Eſt enim in ijs carbūculi tenuior ignis. Eſt Ametyſti fulgēs
purpura. Eſt ſmaragdi virens mare: & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij ſū-
mo fulgoris augmento colores pigmentorum æquauere. Alij ſulphuris ardentem flammam: aut etiā
ignis oleo accenſi Magnitudo nucem auellanam æquat: inſigni apud nos hiſtoria. Siquidem extat
hodieq; huius generis gemma: propter quam ab Antonio proſcriptus Nonius ſenator eſt filius Stru-
ma. Noniſei ſus: quę Carulus poeta in ſella curruli viſum indignè tulit. Auuſq; Seruili Noniani quā
conſulem vididimus. Illeque proſcriptus fugiens hunc e fortunis ſuis omnibus annulum abſtulit ſe-
cum. Quem certū eſt ſeſtetijs. xx. milibus æſtimatuſ. Sed mira Antoni ſeritas atq; luxuria propter
gemmam proſcribentis. Nec minor noniſi contumacia proſcriptionem ſuam amantiſ cum etiam ſe-
ræ abroſas partes corporis relinquant beſtiæ propter quas ſe periclitari ſciant. Vitia opali: ſi color in
flore herbæ quę vocatur heliotropium exeat: aut cryſtallum: aut grandinem. Si ſal interueniat aut
ſcabritia: aut cuncta oculis occurrantia: nulloſq; magis india ſimilitudine indiſcreta vitro adulterat.
Experimentum in ſole tantum. Faliſ enim contra radios libratiſ digyto a pollice: vnus atq; idem
tranſlucet colos in ſe conſumptus. Veri fulgor ſubinde variat: & plus huc illucq; ſpargit: & fulgor lu-
cis in digytos funditur. Hanc gemmam propter eximiam gratiam pleriq; appellauere pederota.
Sunt & qui priuatum eius genus faciunt: ſangenonq; ab indis vocari dicunt. Tradunt naſci & in ægy-
pto & in arabia: & vtiliſſimi in ponto. Item in gallatia ac thaſo & cyp̄o quippe opali gratiam habet.
Sed molliuſ nitet: raro non ſcabet. Summa coloris ex aere & purpura cōſtat. Viriditas ſmaragdi de-
eſt: Conſtatq; melior ille color: cuius fulgor vini colore fuſcatur: q̄ qui diluitur aqua. Hactenus de
principatu conuenit mulierum maxime ſenatuſcon. Minus certa ſunt de quibus & viri iudicant. Sin-
gulorum enim libido ſingulis præcia facit: & præcipue regum. Claudius Cæſar ſmaragdos induebat
& ſardonycas. Primus autem Romanorum ſardonycæ vſus eſt prior Africanus: vt tradit Demōſtra-
tus. Et inde romanis hanc gemmam fuiſſe celeberrimam. Quam obrem proximum ei dabimus locū
Sardonyces olym vt ex nomine ipſo apparet intelligebantur candore in ſarda: hoc eſt velut carnibus
vngue hominiſ imposito & vitroq; tranſlucido. Taleſq; eſſe indicat tradunt Iſmenias. Demōſtratus:
Xenothemis. Sotacus: Hi quidem duo reliquas omnes quę tranſluceant cęcas appellantes: quę nūc
nomen abſtulere. Nullo ſardarum veſtigio arabicę ſunt cœperuntq; pluribus hæ gemmæ coloribus
intelligi: radice nigra: aut cæruleum imitante: & vogue creditum enim candido pingui. Nec ſine

Aphricanus
maior prim⁹
ſardonice ro.
vſus.
vel nō trāſlu
ceant.

Liber XXXVII. Fo. CCLVIII.

quadam spe purpure candore in minium transeunte. Has indies non habitas in honore Zenothemis vel vngue scribit tantę alias magnitudinis: vt inde capulos factitarēt. Etenim constat ibi torrens detegi. Et pla minium cuius in nostro orbe initio quoniam solae prope gemmas scalptae carā non auferrent. Persuasim deinde & indies vt ipsi quoque ijs gauderent. Vtiturque perforatis vtique vulgus tantum in collo. Et hoc est nūc indicarum argumentum. Arabice excellunt candore circuli plurido atque non gracili: neque recessu gemmae aut in deiectu renitente: sed in ipsis vmbonibus nitente. Præterea substrato nigerri mi coloris. Et hoc in indicis cereum: aut corneum inuenitur: etiam circuli albi: quædam in ijs cæle vel nigerri stis arquis anhelatio est. Superficies vero locustarum maris crustis rubentior. Iam mellæ aut fectu mo colore lentæ (hoc enim nomen est vitio) improban: & si zona alba fundat se non colligat. Simili modo si ex alio colore in se admittat aliquid enormiter. Nihil enim in sua sede alieno interpellari placet. Sūt & armeniacæ vt cæteræ improbandę sed pallida zona. Exponenda est & onyxis ipsius natura propter nominis societatem hoc in gemmam transilit: & a lapide ex carmania. Sudines dicit in gemma esse candorem vnguis humani similitudine. Item chrysoliti colorem & fardæ & iaspidis Zenothemis i dicam onychem plures habere varietates: igneam: nigram: corneā: cingentibus cadidis venis oculi vel quorū modo interuenientibus: quarundam oculis obliquis venis Sotacus & arabicam onicem tradit. Sed eam a cæteris distare quod indica igniculos habeat albis cingentibus zonis singulis pluribusue: aliter quod in fardonyce indica: Illic enim momentū esse: hic circuli: Arabicas onycas nigras inueniri cadidis zonis. Satyrus carnosas eē indicas parte carbūculi parte chrysolithi & amethysti. Totūque id gen⁹ ab dicat. Verā aut onycē plurimas variasque cū lacteis zonis habere venas omnium in transitu colore in enarrabili: & in vnum redeunte concentus suauitate grata. Nec fardæ natura differēda est diuiduæ ex eodem nomine. Quapropter omnium obiter gemmas ardentium natura indicanda.

De generibus carbuncolorum: & vitis. & experimentis: & gemmis ardentibus

CA. VII.

Pincipatum habent carbūculi: a similitudine ignium appellati: cū ipsi non sentiāt ignes ob id a quibusdam apyrustæ vocati. Horum genera. indici & grāmatici: quos: & charche donios vocauere: propter opulentias carthaginis magnæ. Adijciunt æthiopicos & alabā Carbūculi dicos iortofia caute nascētes. Sed qui perficiant alabādes. Præterea in omnigenere masculi appel: gemmarum lantur: acriores: at foeminae languidius refulgētes. In masculis quoque obseruant liquidioris alios flā principatū mæ: nigrioris alios & quosdā lucidius: ac magis cæteris in sole flagrātes. Optimos vero amethyson hñt vñ apy tas hoc est quorum extremus igniculus in amethysti violam exeat. Proximus illis quos vocant syr: rotos & a titas pinnato fulgore radiantes. Inueniri autem vbi cunq: maxime solis percussu. Satyrus indicos caustos. non esse claros dicit: ac plerūque sordidos: ac semper fulgoris retorridi. Aethiopicos pingues: lucum Vel pluri q: non emittentes: sed conuoluto igne flagrare. Callistratus fulgorem carbūculi debere candidū mum esse posuit extremo visu nubilantem: & si ita attollatur: exardescentem: ob id a plerisque nunc carbū culum candidum vocari. Qui languidius & liuidius ex indicis lucent lithyontas appellari. Carche donios multo minores esse. Indicos et minus sextarii vnius mensura cauari. Archelaus carchedoni os nigrioris aspectus esse: sed igne vel sole & inclinatione acrisque cæteros excitari. Eisdem vmbra te tecto purpureos videri. Sub cælo flāmeos. Contra radios solis & scintillare. Cæras singultibus ijs liquefcere quāuis in opaco. Multi indicos carchedonis candidiores esse: & e diuerso inclinatioe he betari scripsere. Etiamnum in carchedonijs maribus stellas intus ardere. Foeminas vniuersum ful gorem fundere extra se. Alabandicos cæteris nigriores esse scabrosque. Nascunt & in thracia coloris eiusdem ignem minime sentientes. Theophrastus auctor est & in orchomeno arcadiæ inueniri & i vel vascula chio. Illos nigriores: e quibus & specula fieri. Esse & troezenios varios interuenientibus maculis al: fieri. bis. Itē corynthios ex pallidiore candidos. Massilia quoque importari Boccus: & Vlyxipone scripsit vel corithi magno labore ob argillam sole adustis saltibus. Nec est aliud difficile: quod discernere hæc genera: tā os. ta est in ijs occasio artis subditis per quę translucere cogantur. Aunt ab æthiopibus hebetiores in a Gēmesicti ceto maceratos quattuordecim diebus nitefcere: totidem mensibus durāte fulgore. Adulterantur tiæ cote de vitro simillimæ. Sed cote depræhēduntur: sicut aliæ gemmæ factitiæ. Mollior enim materia: & fra: phēduntur. gilis: & cētrofa scobe depræhēduntur: & pondere: quod minus est vitreis: aliquando: & pustulis ar genti modo relucētib. Est & antharcitis appellata: in tesprotia: fossilis: carbonibus similis. Falsū arbitror quod & in lyguria nasci tradiderunt: nisi forte tunc nascebantur. Esse in ijs & præcincti can dica vena traduntur: harūque igneus calor vt superiorum est. Peculiare quidem quod iactatæ in ignem velut intermortui extinguntur. Contra aquis pfusæ exardescunt. Cognata est & huic sādastros: quā aliqui garamantiten vocant: nascitur in india loco eiusdem nominis. Gignitur & in arabia ad meri diem versā. Commendatio summa quod velut in translucido stellantes intus fulgent aureæ guttæ: sem L. iij.

II Caij Plynij secundi naturalis hystorie

per in corpore: nūq̃ in cute. Accidit religio narrata a syderum cognatione ab inspectatoribus: quoniam fere stellæ hyadum/ & numero/ & dispositione stellantur. Ob hoc a caldeis in ceremonijs habitæ/ & hic mares austeritas distinguit quodam vigore apposita tinguescens. Indicæ quidem etiam hebetare visus dicuntur. Blandior sceminis flamma alliciens magis q̃ accendens. Sunt qui præferat arabicas indicis. Fumidoq; chrysolito illas similes dicunt. Ismenias vero negat polliri sandastros propter teneritatem: & ob id in magno errore sunt: qui gandareson vocant. Inter omnes constat: quantum numero stellarum accedat: tantum & precio accedere. Affert errorem aliquando similitudo nominis Sandaser q̃ Nicanor sandaserion vocauit: alij sandareson. Quidam vero hanc sandastron: illas sandareson in india nascentem illam quoq; & loci nomen custodientem. Mali colore/ aut olei viridis: omnibus improbatam. Ex eodem genere ardentius lichnites appellata lucenarum accensæ præcipua gratia. Nascitur circa orthosiam/ totaq; caria/ ac vicinis locis. Sed probatissima in indis. Quam quidam remissiorem carbunculum esse dixerunt. Secunda bonitate similis est Iouis appellata a prælatis floribus. Et alias inuenio differentias. Vnam quæ purpura radiet. Alteram quæ cocca: a sole excalfactas/ aut digytorum attritu: paleas/ & chartarum fila ad se rapere. Hoc idem & carchedonius facere dicit: q̃q̃ multo vilior prædictis. Nascitur apud nasamonas in montibus: vt incolæ putant hymbre diuino. Inuenitur ad reperculsum lunæ maxime plenæ. Carthaginem quondam deporabatur. Archelaus in egypto circa thebas nasci tradidit fragiles/ venenosas/ morienti carboni similes. Potoria vasa/ & ex hoc lapide/ & ex lichnite factitata inuenio. Omnia autem hæc genera sculpturæ contumaciter resistunt: parteq; cære in signo tenent. Ediuerfo ad hæc sarda vtilissima/ quæ nomen cum sardonice communicauit. Ipsa gemma vulgaris/ & primum sardibus reperta. Sed laudatissima circa babyloniam cum lapidicinæ quædam aperirentur: hærens in saxi corde. Hocq; modo metallum apud persas defecisse traditur. Sed inueniuntur compluribus alijs locis: sicut in epiphyra/ & aso in india trium generum rubrum: & quod demum vocant a pinguedine: tertium quod argenteis bracteis sublinitur. Indice prælucentes crassiores sunt arabicæ: iueniunt & circa leucada epiri/ & circa egyptum/ quæ bractea aurea sublinuntur. Et in his autem mares excitatus fulgēt. Fœminæ pinguioribus sunt: & crassius nitent. Nec fuit alia gemma apud antiquos vsu frequentior. Hac certe apud Menandrum/ & Philomenæ fabulæ superbiunt. Nec vllæ translucenti tardius suffuso humore hebetantur: oleoq; magis q̃ alio liquore. Damnantur ex ijs melleæ/ & validius testacæ.

De generibus topatij/ & callaide: & gemmis viridibus non translucentibus.

CA. VIII.

Topaxis quod & vnde topatium nomen sortitum. Vel alabastrum. Egregia etiamnum topatio gloria est suo virenti genere: & cum reperta est prælatæ omnibus. Id accidit in arabia: insula: quæ chytis vocatur. In qua troglodytæ prædones: cum diutius fame/ ac tempestate pressi herbas/ radicesq; offenderent: eruerunt topation: Hæc Archelai sententia est. Iuba topation insulam in rubro mari a continente stadijs. .ccc. abesse tradit nebulosam: & ideo quæsitam sæpe a nauigantibus/ ex ea causa nomen accepisse. Topaxim enim troglodytarum lingua significationem habere querēdi. Ex hac primum importatam Berenicæ reginæ: quæ fuit mater sequentis Ptolæmei a Philemone præfecto regis/ ac mire placuisse: & ide factam statuam Arsinoe Ptolæmei Philadelphi vxori quattuor cubitorum sacratam in delubro/ quod aureum cognominabatur. Recentissimi auctores & circa thebaidis alabastræ oppidum nasci dicuntur. Et duo eius genera faciunt profoidem/ atq; chrysopteron similem chrysoprasio: eius enim tota similitudo ad succum porri dirigitur. Est autem amplissima gemmarum. Eadem sola nobilium limam sentit. Ceteræ saxo/ & cote poliuntur. Hæc & vsu atteritur. Comitatur eam similitudine propior quæ auctoritate callais viridi pallēs. Nascitur post auersa india apud incolas caucasi montis phycaros/ ac asdethas amplitudine conspicua: sed fistulosa/ ac fordium plena. Sincerior multo præstantiorq; in germania. Vtrobique autem in rupibus inuijs/ & gelidis: oculi figura extuberans: leuiterq; ad hærens: nec vt annata petris: sed vt apposita. Quapropter scandere ad eam pigritia pedus equestres populos tetet: simul & periculum terret. Ergo cūtes e longinquo incessunt: & cū toto musco excutunt hoc vegetal/ hocq; gestamen diutius in ceruice/ & digytis gratissimum norūt. Is celsus: hæc gloria a pueritia deiectione: nomen prædicantiū. In quo varia fortuna. Quidam ictu primo cœpere præclaras Multi i secundo nullas. Et quidem callaidæ tali sectura formant: alias fragiles. Optimus color smaragdini: vt tñ apparet ex alieno est quod placeat. Inclusæ decorant auro. Aurūq; nullæ magis decet. Quæ sunt eas pulchriores/ oleo/ vnguento/ & et mero colore depdūt. Viliores constantius representant: neq; est mutabilior alia/ aut mediocrior vitri. Sūt qui i arabia iueniri eas dicūt in nidis auium/ quas melā coryphos vocāt. Viridanū & alia plura sūt genera. Vilioriq; est turbæ parasi. Cuius bles gen? sã.

Aduerte.

guineis punctis abhorret. Tertiū vtrigulis tribus distinctū est candidū. Præferē his Crysoptasius porri succū & ipsa referente sed & paulū declinans a topatio in aurū. Huic & amplitudo ea est: vt cymbia etiam ex ea fiant. Cylindri quidem celerrime. India has generat & milion fulgoris si ante habet as breuis & cū intueare fallacis. Sudines vero dicit & in syuero attyce flumie nasci. Est autem color fumide topatij: aut aliquando melleæ. Iuba in æthiopia gigni tradit: & in littoribus amnis quē nilū vocauimus: & inde nomen trahere. Nō trāslucet molechites spissius virēs: a colore maluæ nomine accepto: reddendis laudata signis: & infantium custodia quadā innato cōtra picula ipsoꝝ medicamine. Viret: & sepe translucet iaspis etiā si vici⁹ a multis antiquitatis tamē gloriā retinēs. Plurimē ferunt eam gētes. Smaragdo similē indicæ. Cyprij dicunt glaucū pinguēq; Perse aeri similē ob id vocatur ærizusa talis. Et iaspis est cærulea circa thermoodontē amnē In phrygia purpurea. In cappadocia ex purpurea cærulea atq; nō refulgens: Thracia indicæ similē mittit. Chalcidia turbidā. Sed minus refert nationes q̄ bonitates distinguere. Optima et go quē purpurē quicq; habet secūda quē rose: tertia quæ smaragdi. Singulis autē græci noia ex argumento dedere. Quarta apud eos vocatur horia celo autumnali maturio similis: & hæc erit illa: quē vocat ærizusa. Similis est & sarde: imitata & violas. Nō minus multę species reliquæ: sed omnes in vicio: cæruleæ: aut crysallo similes: aut mixis. Item terebynthusa in proprio vti arbitror cognomine: velut e multis eiusdem generis composita gēmis. Quāobrē præstantiores funda claudūtur: id est patentes nec præterq; margines auro amplectente. Vicium est: & breuis in ijs nitor: & lōge splēdēs: & sal: & omnia quæ in cæteris. Et vicio aduulterantur: quod manifestū fit: cū extra fulgorē spargunt: atq; non in se continēt: nec in diuersa quē sphragidas vocant: Publico gemmarum dominio in ijs tantum dato: quoniam optime signent.

De Iaspidum generibus.

OTUS vero oriens pro amuletis traditur gestare eam: quē ex ijs smaragdo similis est: e pertra per trāsuersum linea albā præcingitur: & grammatis vocatur: quæ pluribus poligrāmos. Libet obiter vanitatem magicā hic quoq; coarguere quoniam hanc concionanti bus vtilem esse prodiderunt. Est & onychi puncta: quæ iasponyx vocat: & nubē completa: & niues imitata: quæ stellata rutilis punctis est: & sali megarico similis: & veluti fumo infecta: quē capnias vocatur. Magnitudinem iaspidis. xi. vnciarum vidimus: formatamq; inde effigies Neronis thoracatam. Reddetur & per se cyaneo gratia accommodato paulo ante iaspidis nomine colore cæruleo: Optima scythica: dein cypria: postremo egyptia. Adulteratur maxime tinctura: idq; in gloria regis egyptij adscribitur: qui primus eam tinxit: Diuiditur autem hæc in mares fœminasq;. Inest aliquando & aureus puluis nō qualis in saphirinis. Saphirus enim: & aureis punctis collucet. Cæruleæ: & saphiri: raroq; cum purpura. Optime apud medos nusq; tamen perlucidæ. Præterea iustiles sculpturæ interuenientibus crystallinis centris. Quę vero sunt ex ijs cyanei coloris: mares existimantur. Alius ex hoc ordo purpureis dabitur: & ab his discedentibus. Principatum amethysti indicę tenent. Sed in arabia ex ea quoq; parte: quę finitima syrię petreā vocatur: & in armenia minore: & in egypto: & in galatia reperiuntur. Sordidissime autē atq; vilissime in tharso & cyprio. Causas nominis afferunt: q̄ vsq; ad vini colorem accedēs: prius q̄ eum degustet: in violam desinit. Fulgorq; quidam in illa purpure non ex toto igneus: sed in vini colorē deficiens. Perlucent autem omnes violaceo colore: sculpturis faciles. Indicę absolutum purpuræ colorem habent. Ad hæc ptiguentium officinæ dirigunt vota. Fundūt autem eum aspectu leniter blandum: neq; in oculos vt carbunculi vibrat. Alterum earum genus descendit ad hyacinthos. Hunc colorem indi facon vocant: talē q; gemmā facodion. Dilutior vero ex eodem sapinos vocatur. Eadem & paranites in contermino getis arabia. Quarum vini habet. Quintum ad viciniam crystalli descendit albicante purpurę deiectu. Hoc & minime probatur quando præcellens debet esse in suspectu velut ex carbunculo refulgens quidam in purpura leuiter roseus nitor. Tales aliqui malunt pederotas vocari. Alij anterotas Multis Veneris gemmā quod maxime videt decere & specie & colore extremo gēma. Magog: va

vel oriēs
iaspidum

CA. IX

spēs. xvi.
tradit ges
tare.

Neronis
effigies
tho. in ias
spide for
mata.

vel petra:

vel defe
ctu. gēme
ebrietati
resistētes
mago.

vanitate:

Caui Plinii secūdi naturalis historie

**vel matio
en aspe-
ctu iucun-
di.**

ariane. Deterrime autē arabicæ: quoniam turbidæ sunt: & variæ: & fulgoris interpellati nubilo mac-
larum: etiam quæ lymphidis contingere: veluti scobe sua refertæ. Optimæ vero sūt: quæ collatiōe aurū al-
bicare quadā argenti facie cogunt. Eunda includunt perspicuæ. Ceteris subijcitur aurichalcum. Ta-
met si iam expertes gemmarum vsu appellatur aliqui: & chryselestri i colorē electri declinantes: ma-
tutinus aspectus iucundior. Ponticas deprehendit leuitas. Quædam in ijs duræ sunt: rufæq;: quædam
molles: & sordidæ. Boccus auctor est: & in hispania repertas: quo in loco crySTALLū dicit ad libramen-
tū aquæ puteis defossis inde erutam. Et chrysolitō. xij. pondo a se visam. Fiunt & leucochrysi inter-
ueniente cādida vena. Sunt in hoc genere capniæ. Sunt & vitreis similes: veluti croco refulgentes.
Vitreæ vero in visu discerni non possint. Tactus autē deprehendit tepidior in vitreis. In eodem ge-
nere sunt melichrysi: veluti p aurum sincero melle translucens: quas india mittit: quæ ad iniuriā fra-
giles. Eadem & xysson parit plebeiā ibigemam. Candida: dux est pederos: quæ potest quæri: an-
in colore numerari debeat toties iactari p alienas pulchritudines nominis: adeo decoris prerogati-
ua in vocabulo facta est. Est & suū genus expectatione tanta dignum. Coeunt enim in translucidaz
crySTALLUM viridis suo modo aer simulq; purpura: & quidam vini aureus nitor: semper extremus in
visu: sed purpura coronatus madere singulis videtur his & pariter omnibus. Nec gemmarum vlla
est liquidior capiti iucunda: suavis: & oculis. Laudatissima est in indis: apud quos argenon vocatur
Proxima apud egyptios: vbi senites. Tertia in arabia: verum scabra. Mollus radiat pōtica: & asiati-
ca. Ipsæ vero molliores sūt: gallatica: & tragica: & cypria. Vitia earū langor: aut alienis turbari colo-
ribus: & q ceterarū Proxima candicantiū est asteria principatum habens proprietate nature: quæ inclu-
sam. Lucē pupillæ modo quendam continet: ac transfundit euz inclinatione velut intus ambulante
ex alio: atq; alio loco reddēs: eadēq; contraria soli regerens candicantis radios: vnde & nomen acce-
pit: difficilis ad celandum. Indice præfert in carmania nata. Similiter cādida est quæ vocatur astrios
crySTALLO propinquas in india nascens: & in pallenes littoribus intus a cetro: cui stella lucet fulgore lu-
næ plenæ. Quidam causa nominis reddunt: quæ astris opposita fulgore rapiat: ac regerat. Optima in
carmina gigni nullaq; minus obnoxia vitio. Cerauniā. n. vocari quæ sit deterior. Pessimam lucernarū
lumini simile. Celebrant & astroiten: mirasq; laudes eius in magicis Zoroastres cecinisse. Quidam
diligentius de ea produnt. Astrobolon Sudines dicit oculis pisciū similem esse: & radiare cādido vt
solem. Est inter candidas: & quæ ceraunia vocat: fulgorem syderū rapiens. Ipsa crystallina splendo-
ris cerulei in carmania nascēs. Albam esse Zenothemis fatetur: sed habere intus stellam cōcursantes
Fieri & hebetes ceraunias: quas nitro: & aceto p aliquod dies maceratas cōcipere stellā eā: quæ post
totidem menses relanguescat. Soracus & alia duo genera facit cerauniæ: nigras rubentesq;. Ac simi-
les eas esse securibus. Per illas quæ nigrae sunt: & rotundæ vrbes expugnari ad classes: easq; betulos vo-
cari. Quæ vero longe sunt cerauneas. Faciunt & aliam rarā admodū: & parthorū magis quesitā: quo-
niam non aliubi inueniatur: quæ in loco fulmine ictō. Proximū cerauniæ nomen apud eos habet: quæ ap-
pellatur iris. Effoditur in quadā insula rubri maris: quæ distat a beronice vrbe. lx. millia passuū: cete-
ra sui parte crySTALLUS. Itaq; quidam radicem crySTALLI esse dixerunt. Vocatur ex argumento iris. Nā
sub tecto percussa sole: species: & colores arquus celestis i proximos parietes eiacularur: subide mu-
tans: magnaq; varietate ammirationem sui augens. Sex angulam esse vt crySTALLUM constat. Sed esse
aliquas scabris lateribus: & angulis inequalibus dicunt. In sole aperto proiectas: radios in se recan-
dentes discutere. Aliquas vero ante se proiecto nitore: adiacētia illustrare. Colores vero non nisi ex
opaco reddunt: nec vt ipsæ habeant: sed vt repercussu parietem illidant: optimaq; quæ maximos
arquus facit: simillimosq; celestibus. Est & alia iris cetera similis: & p dura. Quam Horus cremataz
tusamq; ad ichneumonum morsus remedio esse. Nasci autem in persidæ tradit. Similis est aspectu:
sed non eiusdem effectus quæ vocatur zeros alba: nigraq; macula i transuersum distinguere crySTAL-
lum. Expositis per genera colorum principalium gemmis reliquas litterarū ordine explicabimus.

**Achates i
siciliæ flu-
uio rept.**

De quibusdam gemmis per alphabeti ordinem.

C.A.X.

Achates in magna fuit auctoritate: nunc in nulla repta primū in sicilia iuxta flumen eius-
dem nois: postea plurimis locis: excedēs āplitudine numerosa: varietatibus diuersis mu-
tantibus cognominia eius. Vocat. n. phaspacathes: cetrachates: sardacathes: hemachates
leucachates: dendrachates velut arbuscula insignis. Antachates cū vris myrrhā redolens. Coraloe-
chates guttis aureis saphiri modo distincta: qualis copiosissima in creta sacra appellata. Putat eā cō-
tra araneorū: & scorpionū ictus prodesse. Quod in siculis vtiq; crediderim: quoniam primum ei⁹ p
uinciae afflatu scorpionum pestis extinguitur. Et india inuentæ contra eadem pollent: & alijs ma-
gis miraculis: reddunt enim species fluminum: nemorum: & iumentorum: etiam ederat: & staticu

la: & equorū ornamenta. Medici coticulas inde faciunt. Spectasse etiam prodest oculis: Sitimq; se-
dant in os additæ. Phrigiæ viridia non habent. Thebis ægyptiis reperte carent rubentibus venis: &
albis. Et hæc quoq; contra serpentes validæ. Eademq; auctoritas & cyprijs est. Sunt etiam qui maxi-
me probent vitream perspicuitatem in his. Reperiuntur & in thracia circa oetham: & in parnaſo: &
lesbo: ac messenæ: similes limitum floribus & rhodo. Alij apud magos differentia. Leoninæ pelli si-
miles potentiam habere cōtra scorpiones dicuntur. In persis vero suffitu earum tempestates auerti
& præterea flumina sisti. Argumentū esse si in feruentes cortinas additæ refrigerent. Sed vt prosint
leoninis iubis alligandas. Nam hiænae pelli similē abhominantur: discordialem domibus. Eaz verò
quæ vnus coloris sit inuictam athlætis esse. Argumentum eius q; in olla plena olei cocta cū pigmen-
tis: & intra duas horas subferuefacta: vnum colorem ex omnibus faciat minij. Acopis nitro similis
est: pumicosa aureis guttis stellata. Cum hac oleum subferuefactū peructis lassitudine (si credimus)
soluit Alabastrites nasci in alabaſtro ægypti & in syrie damasco: candore intercinſto varijs colori-
bus. Quæ crematā cum fossili sale: ac trita grauitates oris & dentium extenuare dicif. Aleſtorias vo-
cant in ventriculis gallinaceorum inuentas crystallina specie: magnitudine fabæ. Quibus Milones
crotoniensem vsū in certaminibus inuictum fuisse: videri volunt. Androdamas argenti nitorē ha-
bet vt adamas: quadrata: & semper tessellis similis magnis: putantq; nomen impositū ab eo q; impe-
tus hominum: & iracundias domet. Eadem sit an alia argyrodamas: auctores non explicant. Anti-
phates nigra non translucet. Experimentum eius si coquat in lacte facit enis hoc mirrhæ simile im-
missa. Eamq; contra effascinationes auxiliari magi volunt. Arabica ebori simillima est & hoc vide-
retur: nisi abnueret duricia. Quamq; putant contra dolores neruorū prodesse habentibus. Aromati-
cis & ipsa in arabia traditur gigni. Sed & in ægypto circa ipsas vbiq; lapidosa: & myrrhæ coloris &
odoris ob hoc reginis frequentata. Asbestos in archadię mōtib; nascitur: coloris ferrei. Aspilatem
Democritus in arabia gigni tradit ignei coloris. Eā oportere cameli fimo splenicis alligari. Inueniri cū luna habi-
q; in nido arabicarum alitum. Et aliam eodem nomine ibi in leucopetra nasci argentei coloris con-
tra lymphatum habendam: Atizōe in india & persidis acidie montenasci tradit argēteo nitore ful-
gentem: magnitudine trium digytorum ad lenticulæ figuram odoris iucundi: necessariam magis
regem constituentibus. Augites multis non alia videtur esse q; quæ calais. Amphitanæ alio nomine
appellat chryſocolla in indiæ parte: vbi formiceæ eruunt aurum: in qua inuenitur auro similis: qua-
drata figura: affirmaturq; natura eiusque magnetis: nisi q; augere quoq; aurū tradit. Aphrodisiace
ex candida ruffa est. Apistos septenis diebus calorem tenet ex calfacta igni nigra ac pōderosa distin-
guentibus eam venis rubentibus: putant prodesse cōtra frigora. Agyptillā lacchus intelligit per al-
bum sarda: nigraq; vena transeunte. Vulgus autem in nigra radice cæruleam facit.

¶ De gemmis per. b. & c. ordinem.

CA. XI.

B Alanitæ genera duo habent subuirides: & corinthiæ æris similitudine illa a copto. hæc ex
troglodytica regione veniunt medias secate flāmea vena. Bratrachitas mittit & coptos.
Vnam ranæ similem colore. Alterā ebori. Tertiam rubentis e nigro. Baptes mollis: alio-
quin odore excellit. Beli oculus albicans pupillā pingit nigram e medio aureo fulgore
lucentem. Hæc ppter suam speciem: sa-
ratissimo assyriorum deo dicat. Aliā aut quā Belū vocat in
arbelis nasci Democritus tradit nucis inglādismagnitudie vitrea specie. Baroptenus: siue botrypes
nigra sanguinis: & albis nodis alligata dicif: veluti portentosa. Botrytes alia nigra est: alia pāpinea
incipienti vnae similis: Botrychitem zoroastres vocat crinibus mulierum similiorem. Bucardia bu-
bulo cordi similis: babylone tantū nasci: Brontia capitibus testudinū simili: & cū tonitruis cadit (vt
putant) & fulmine tacta restinguit: si credimus. Boleniē inueniunt glebæ similitudine. Cheramides
eadem esset: quam ostracitem vocant: nisi q; hanc cæruleæ interdum bullę cingunt. Calais saphirus
imitatur: candidior: & littoroso mari similis. Capnites quibusdā videtur suum genus habere pluri-
mis spiris fumida: vt suo loco diximus. Cappadocia & in phrygia nascitur ebori similis Calamites a
calamo feratq; plures simul cōiunctas inueniri. Catochites corsicæ lapis est cæteris maior mirabilis
si vera traduntur: impositam manum veluti gummi retinens. Catopyrites e Cappadocia prouenit:
Cepites: siue cecopacites candida est venarum nodis coeuntibus candore imaginē regerēs. Cerami-
tes testæ colorē habet. Cynediæ inueniunt in cerebro piscis eiusdem nois candidæ & oblōgæ: euen-
tuq; mirandæ: si modo est fides: presagere eas habitū maris nubilo colore aut tranquillitate. Cerotes
cære similis est Circos piris. Corsoinides canitiei hois: Coralloachates corallo aureis guttis disticte
Corallis minio gigniturq; in india & syenę. Craterites inter chryſolitū & electrū colorē habet pdu-
ræ naturę. Crocallis cerasū representat. Cissites circa cryptopetra nasci cādida: & videtur intus habe-
re partum: qui sentiat etiam strepitu. Calcophonos nigra est: sed illiſa æris tinnitum reddit tras

Geme i os ac-
ditæ sitim se-
dantes,
vel fulmina.

Aleſtorias
gallina. gema
mę viz robur
q; prestantes
androdamas
hoim iracuna
dias frenans.

Vel radiantē
tū habētē eū.
Apistos. vij.
diebus calos
tē tenens.

Vel hebens.
vel barippe.
vel cadmites
vel calamites
vel plures
callaicas.
vel sacca piri

Caui Plinii secundi naturalis historie

gordis vt suadent gestanda. Chelidonie duorum sunt generum: hirundinū colore: & alia parte purpurea nigris interpellatibus maculis. Chelonia oculus est indicē testudinis: vel portentosissima magorum mēdacijs: melle enim colluto ore impositam linguę futurorum diuinationem præstare. p. mittunt quintadecima luna & silente tota die: decrescente vero ante solis ortum. Cæteris diebus a prima in sextam horam. Sunt & chelonitides testudinum similes: ex quibus ad tempestates sedandas multa vaticinantur. Eam vero quę sit aureis guttis cum scarabeo deiectā in aquā feruentē tempestates tueri. Chlorites hærbacei coloris est: quam dicunt magi eam inueniri in scyllæ auis ventre congenitam ei: ferroq; includi iubent ad quædam prodigiosa moris sui. Coaspites a flumine dicta est viridis: fulgoris aurei. Chrysolampis in ethiopia nascitur pallidi coloris die: & noctu ignei. Chrysophis aurum videtur esse. Cepionides eolide nunc ad arenum pagum quondam oppidum nascuntur multis coloribus translucens: alias vitreæ: alias crystallinæ: alias iaspideæ. Sed & sordidis tātus est nitor: vt imagines reddant ceu specula.

De gemmis per. d. e. g. ordinem.

CA. XII.

Dionysias
gēma contra
ebrietatem
dracontias.

Aphniam Zoroastres & orchastres morbis comitialibus demonstrant. Diadochos berillo similis est. Diphrys duplex candida ac nigra: mas ac foemina: gentile vtriusq; sexus distinguente linea. Dionysias nigra ac dura mixtis rubentibus maculis. Quę ex aqua trita: saporez vini facit: & ebrietati resistere putatur. Draconites siue dracontias e cerebro fit draconum: sed nisi viuētibz absciso: nunq; gemmascit: inuidia animalis mori se sentientis. Igitur mos est: vt dormientibus animalibus caput amputent. Soracus qui visam eaz gemmā sibi apud regem scripsit: bigis vehi querentes tradit: & viso dracone spargere somnifica medicamēta: atq; ita præcidere. Esse autem candore translucido nec postea poliri: aut artem admittere. Encardia cognominatur cardifete. Vna i qua nigra effigies cordis eminet. Altera eodē noie viridi colore: cordis speciei repræsentat. Tertia nigrum cor ostēdit reliqua sui pte cādidā Enorchis cādidā est: diuisaq; fragmētis testium effigiem representat. Exhebenum zoroastres speciosam & candidam tradit: qua aurifices aurum poliunt. Eristalis cum sit candida ad inclinationes rubescere videtur. Erotylos eadē quę mepicoros & hieronnemona Democrito laudatur in argumentis diuinationez. Eumetis in bactris nascitur: silici similes: & capiti supposita visa nocturna oraculi modo reddit. Eumetren Belli gēmaz sanctissimi deorum sibi assyrij appellant porracei coloris superstitionibus gratam. Eupetalos quatuor colores habet: cæruleum: igneum: minij: mali. Eueos nucleo oliuę similis est: Eratus concharum modo non adeo candida Eurorias situ videtur operire nigratiam: Eusebes ex eo lapide est: ex quo traditur. Tyri in herculis templo facta sedes: ex qua dij facile surgebant. Epimelas fit: cū in candida gemma superne nigricat colos. Galaxiam aliqui galactiten vocāt: similem proxime dictis: sed intercurrentibus sanguineis aut candidis venis. Galactites ex vno colore lactis est. Eandem dicunt leucogageam & leucographiam appellant: & synephten lactis succo ac sapore notabilem. In educatione nutricibus lactis fœcūditatem infantium quoq; alligata collo saluam facere dicitur. In ore autem liquefcere. Eandem memoriam adimere dicunt. Mittiteam & achelous amnis. Sūt qui sma ragdum albis venis circumligatum galactiten vocent. Galaicos argyrodamāti similis est: paulo fordidior. Inueniuntur autem binę vel ternę. Gasidanem medi mittunt coloris olorini veluti floribus spersam. Nascitur & in arbellis. Hęc quoq; gemma concipere dicitur: & intra se partum fateri concussa. Concipere autem trimestri spatio. Glossopetra linguę similis humanę in terra non nascitur sed deficiente luna cœlo decidere: & lenocinanti necessaria creditur. Quod ne credamus promissi quoq; vanitas facit. Ventos enim comprimi narrant. Gorgonia nihil aliud est q̃ corallium: nominis causa: q̃ in duritiā lapidis mutatur: emollit marina fulminibus: & typhoni resistere affirmās. Gasianem eadem vanitate inimicorum poenas efficere promittunt.

Eumetis ora
culi mō visa
reddens nocturna

Galactites.

Gasidanes
gē spatio concipiens trimestri.
vī maria hæc
& i: vel emollit maria fulminibus &
typhoni

De gemmis per. h. a. l. m. n. ordinem.

CA. XIII.

Heliotropium nascit̃ in æthiopia: Africa cypro porracei coloris: sanguineis venis distincta. Causa nominis: quoniam deiecta in vas aquę fulgorem solis accedentem percussu sanguis henditq; defectus subeuntem lunam ostendens. Magorum impudentiæ vel manifestissimum hoc quoq; exemplū est: quoniam ammixta hærbæ heliotropio: quibusdam quoq; additis præcationibus gerētē conspici negent. Hephestithes quoq; speculi naturam habet in reddēdis imaginibus: q̃q; rutila. Experimentum est si feruētē aquam addita statim refrigeret: aut si in solē addita aridam materiam accendat. Nascitur in coryco. Horminodes ex argumēto viriditatis in cādidā gēma vel nigra: & aliquando pallida: ambiēte circulo aurei coloris appellatur. Hexeconthalithos in parua magnitudine multicolor: hoc sibi nomē adoprauit. Repit in trogloditica regiōe. Hieracites a

Vel hermiodes.
vel harnodochos.

ternat tota miluinis nigricans veluti plumis. Hammithis quis piscium similis est: & alia velut nitro
composita prœdura alioquin. Hammonis cornu inter sacratissimas æthiopie gemmas aureo colo-
re arietini cornus effigiem reddens: promittitur prœdiuina somnia representare. Hormesion inter
gratissimas aspicitur ex igneo colore radians auro portante secum in extremitatibus candidam lu-
cem. Hyenæ ex oculis Hyenæ & ob id in vase inueniri dicuntur: & si credimus: linguæ hominis sub
dite futura prædicere. Hematites in æthiopia quidem: principalis: sed & in arabia & africa inueni-
tur sanguineo colore: non omittenda promissis ad coarguendas barbarorum insidias. zachthalias
Babylonius in his libris quos scripsit ad regem Mithridatem humana gemmis attribuit fata: has
non contentus oculorum & iocinerum medicina decorasse. A rege etiam aliquid petituris dedit: &
litibus iudicijq; interposuit in praelijs etiam eas salutes pronunciauit. Est & alia eiusdem generis
quæ vocatur henui ab indis: xanthos appellata græcise fuluo candicans. Idæi dactili in creta ferreo
colore pollicem humanum expriment. Icterias mali cute lurido similis: ideo existimatur salubris
contra regios morbos. Est & alia eodem nomine liquidior. Tertia folio viridi similis: latior priorib;
pene sine pondere: venis luridis. Quartum genus in eodem colore nigris venis descendentibus. Io-
uis gēma candida est: nō ponderosa: tenera. Indica gentium suarum habet nomen: subruffo colore:
in attritu sudorem purpureum emanat. Alia eodem nomine candida puluereo aspectu. Ion apud in-
dos violacea est: sed raro saturo colore lucet. Lepidotes squammas piscium varijs colorib; imitatur
Lesbias lesbi patrie nomē habens inuenitur & in india. Leucoptalmos rutila alias oculi speciem cā-
didam nigramq; continet. Leucopetalos candorem niuis ex auro distinguit. Libanochos thuris si-
militudinem ostendit: sed ad succum mellis. Limoniates eadem videtur quæ smaragdus. De lipare
hoc tantum traditur: suffita ea omnes bestias euocari. Lyfimachus rhodio marmori similis est aure-
is venis: pollitur ex marmore: amplitudine in angustias coeūte: vt inutilia exterantur. Leucochrisos
fit chrisolito iter albicante. Mēnonia qualis sit nō tradit. Media nigra est a Medea illa fabulosa inuē-
ta habet: venas aurei coloris sudorem: reddit: croci saporem autem vini. Meconites papauera ex-
primit. Mitrax a persis accepta est: & rubri maris mōtibus: multicolor: contra solem varie refulgēs
Meroctes porracea lacte sudat. Morion indica quæ nigerrimo colore trāsflucet vocatur pramnion:
in qua miscetur & carbunculi colos. Alexandrium vbi sardæ cyprium. Nascitur & in tyro & in gala-
tia. Xenocrates & sub apibus nasci tradit. Heæ sunt gemmæ quæ ad stectypas sculpturas aptantur.
Myrithes myrrhæ colorem habet: faciēq; minimæ gēma: vnguēti odorē attrita etiā nardi. Myrme-
tias nigra habet eminentias similes verrucis. Myrsinites melleum colorem habet: myrrhæ odorem
Mesoleucos est mediam gemmam candida distinguente linea. Mesomelas nigra vena quemlibet
colorem secante per medium. Nasomenites est sanguinea nigris venis. Nebrides Libero patri sacra
nomen traxit a nebridum eius similitudine Sunt & aliæ nigre generis eiusdem. Nympharena vrbis
& gentis persicæ nomen habet: similis hyppopotami dentibus.

Hyenia lapis
de ligue sup
posita futura
predicantur.

Iouis gēma.

Vel lineis.

Vel mitridax.
Vel moroch-
thos.

De gemmis per o. p. & reliquis litteris per ordinem.

CA. XIII.

Lca barbari nominis e nigro fuluoq; ac viridi & candido placet. Ombria quam aliquino-
tiam vocant sicut cæraunia & Brontia cadere cum hymbribus & fuminibus dicitur: eun-
demq; effectum habere quem Brontian narratur. Præterea in aras addita ea traditur liba-
menta non amburi. Orites globosa specie a quibusdam & syderites vocatur ignem nō sē-
tens. Ostracias siue ostracites est testacea durior altera achatae similis: nisi q; achates politura pin-
guescit duriori: tanta inest vis: vt aliæ gemmæ scalpantur fragmehtis eius. Ostracidi ostrea nomē &
similitudinem dedere. Opphicardelon barbari vocant nigrum colorem binis lineis albis includētis
bus. De obsidiano lapide diximus superiore libro. Inueniuntur & gemmæ eodem nomine a colore
non soluz in æthiopia indiaq; sed etiam in samo vt aliqui putāt: & in littoribus hyspaniensis ocean-
t. Panchros fere ex oibus coloribus cōstat. Pangonis nō longior digyto: ne crystallus videatur: nume-
ro pluriū anguloꝝ cauef. Paneros qualis sit a Metrodoro nō dicit: sed carmen Timaridis regine in
eadem dicatū Veneri nō inelegās ponit: ex quo intelligit additam ei fecunditatē. Quidā hāc pāse
baston vocāt. Pōticarum plura sunt genera. Est stellata nunc sāguineis/nūc atris guttis q̄ inter sacras
habet. Alia pro stellis eiusdeꝝ coloris lineas habeat. Alia mōtiū conualiūq; effigies. Philogynos quē
& chrystiten vocant ostraciæ atticæ assimilata inuenitur in ægypto. phenicites ex balani similitudinē
appellat. Phycites aliq; perileucos filio ab ore gēmae ad radicē vsq; cādido descendente. Præantides
quas quidā gemonidas vocant pregnātes fieri: & parere dicunt: mederiq; parturientibus. Naz tales
in Macedonia iuxta monumētū. Tiresie inueniunt: specieq; est eis aquē glaciata. Solis gēma cādida
est: & ad speciē syderis in orbe fulgentes spargit radios. Sagdā chaldei adherescētes nauibus ha-

Brontia lapis
cum hym. &
ful. labens.

Vel ostrea.

Caſſi Plinii ſecundi naturalis hiſtorie.

Selenites lu- ligno ſimilem. Sauriter in ventre viridis lacerti arundine deſecti tradunt inueniri. Sarcites bubulas
næ ſigu. cre. carnes præſentat. Selenites ex candido tràſlucet melleo fulgore: imaginē lunę cõtinent: redditq; eā
& de cõtineſ. in dies ſingulos creſcentis minuentiſq; numero: naſciq; putat in arabia. Syderites ferro ſimilis: & li-
Syderites la- gio illata diſcordias: facit. quęq; naſci in æthiopia. Sydero pœcilos ex ea fit variatibus guttis. Spō-
pis diſcordi- gites ſpongię nomen repræſentat. Synodontides e cerebro piſciſt: qui ſynodontes vocantur. Syr-
as ſeminans. titę in littore ſyrtium iam quidem lucania inueniuntur melleo colore croco refulgentes. In. us autē
ſtellas continet languidas. Syringites ſtipulę internodio ſimilis: perpetua fiſtula cauatur. Trichius
vel theocoli- ex africa niger eſt: ſed tres ſuccos reddit: a radice nigrum: medio ſanguineum: ſummo candidum.
thos. Telirrhizos cinerei coloris aut ruſſi candidis radicibus ſpectatur. Telicardios colore cordis perſas
Vel ynguētū. apud quos gignitur magnopere delectat. Maculamq; appellant thracia/triū generū eſt. viridis aut
pallidior: tertia ſanguineis guttis. Tephriſtes nouæ lunę ſpeciem habet curuata: in cornua quamuis
cinerei coloris Theocolithos oleæ nucleo ſimilis videtur: neq; eſt gēma: honos: ſed lingentium cal-
culos frangit: pellitq;. Veneris crines nigerrimi nitoris continēt in ſe ſpeciem ruſſi crinis Veientana
italica gemma eſt: veijs reperta nigram materiam diſtinguēt limite albo. Zathenen in media naſci
Democritus tradit/eleſtri colore: & ſi quis terat in vino palmeo & croco cere mō lentefcere odore
magnę ſuauitatis zmilaces in euphrate naſci: proconneſo marmor ſimilis: medio colore glauco.
zoronifios in indo flumine naſcitur: magorum gemma eſſe narratur: neq; aliud amplius de ea.

De gemmis quę a membris hominum cognominantur: & quę ab animalib⁹
& de ijs quę a cæteris rebus. CA. XV.

Et etiā nū alia diſtinſtio: quā equidē fecerī ſubinde variata expoſitione. Si quidē a mēbris
corpore habēt noīa. Hepatites a iocinere. Stetiates ſinguloꝝ aīaliū adipe numeroſa. Adu-
nephros. Theudaſyl⁹ hic & a ſyris colit: Triophthalmos ionice naſciſt tres hoīs ſiml'ocu-
los exprimēs: ab aīalibus cognominant. Carcinias marini cācri colore. Echites vipæ. Scorpites ſcor-
pionis aut colore aut effigie. Scarites ſcari piſcis. Triglites muli. Aegophthalmos caprio oculo. Itē
alia ſuillo. Et a gruīs collo geranites. Hieracites accipitris. Actites a colore agle candicante cauda.
Mymercites innatā repētis formicę effigie habet. Scarabeoꝝ cātharias Lycopthalmos quattuor
eſt coloꝝ ex rutilo & ſanguineo/in medio nigrū canūdo cingit: vt luporum oculi: illis p omnia ſiml'
lis. Thaos pauoni eſt ſimilis item aſpidi: quā vocari Timoloniam inuenio. Arenarū ſimilitudo eſt in
hammocryſo velut auro arenis mixto. Cenchrites milij granis velut ſparſis. Dyrites e truncis arbor-
um hęc & ligni modo ardet: Ciſſites in candido collucet edere ſoliſ quę totam tenent. Narcifites
venis etiam edere diſtinguitur. Cyamea nigra eſt: ſed fracta ex ſe fabæ ſimilitudinem parit. Pyrene
ab oliuę nucleo dicta eſt: huic aliquando in eſſe piſcium ſpinę videntur. Chalazias grandinuz & co-
lorem/ & figuram habet adamantine duritię. Narrant etiam in ignem additę manere ſuum frigus.
Pyrites nigra quidem: ſed attritu digytos adurit. Polyzonos nigra multis zonis cādicat. Aſtrapię in
candido aut cyaneo diſcurrunt e medio fulminis radij. In phlegontide intus ardere quędam videt
flamma: quę non exeat. In anthracitide ſintillę diſcurrere aliquando videtur. Enhydros ſemper ro-
tunditatis abſolutę in candore eſt leuiſ: ſed ad motum fluctuat intus in ea veluti in ouis liquor. Po-
lytrix in viridi capillatur: ſed deſluuia comarū facere dicitur. Sunt & a leonis pelle & pantherę no-
minatę leontios pardalios. Colos appellauit chryſolitum aureus. Chryſopraſū hærbaeus. Melleus
melichrota: quamuis plura eius genera ſint. Melichloron eſt geminus parte ſlauus: parte melleus
Chalazias mi- Drocias croca. Polia canitiem quandam ſparti indicat eandem durioꝝ. Nigra ſpartopolia. Rho-
rā hñs frigi. dithes a roſa eſt. Melites mali coloris. Chalcitres ærei: Sicites fici. Ratio nominum non eſt in borſy-
De Enhyd. cire in nigro: ramoſa candidis aut ſanguineis frundibus. Nec gemite velut in petra candidis man-
liquore intus bus inter ſe complexis. Ananchitide in necromantia dicunt euocari imagines deoruz. Synochitide
fluctuans ymbras inferorum euocatas teneri. Dentritide alba deſoffa ſub arbore quę cędaſ ſecuris aciez non
vel inducit. hebetari. Et ſunt multo plures: magiſq; monſtrificę: quibus barbari dedere nomina/ cōfeſſū lapides
Anāchitide eſſe. Nobis ſatis erit in his coarguiſſe dira mendacia.

De gemmis naſcentibus/ & ſactitijs: & figuris gemmarum. CA. XVI.
Emme naſcunt repēte nouæ ac ſine noībus: vt lampas in metallis aurarijs vna iuuēta: q̃
Synochi. propter pulchritudinem Alexandro regi miſſa fuit: vt auctor eſt Theophras⁹. Coclides
infero. quoq; nūc vulgatiffime fame fiūt verius q̃ naſcunt in arabia reptis ingentibus glebi. Mel-
ymbrę euo- le excoꝝ tradit ſeptenis dieb⁹ noctibuſq; ſine intermiſſiōe. Ita oī terreno vicioſoq; pulue
cantur. re decuſſo purgatā glebā artificuz ingenio variē diſtribui in venas: ductuſq; maculę q̃ maxime vē
Lampas gē. dibili ratio ne ſectantium. Quondamq; tante magnitudinis fecere: vt equis regum in oriente fronta
Alex. data.

Italia atq; pro phaleris pensilla facerent. Et alias omnes gammæ mellis decoctu nitescunt: præcipue corfici. In omni alio usu acrimonia abhorrentis: quæ variæ sunt & ad nouitatem accedere caliditate ingeniorum contingit: vt nomē vsitatum nō habeant. Physes appellant: velut ipsius naturæ admirationem in ipsis vendicantes: cum finis nominum nō sit: quæ persequi non equidem cogito: innumera ex græca vanitate cōficta. Indicatis nobilibus gemmis: immo etiā plebis rariorū generū dictū dignas distrinxisse satis erat. Illud modo meminisse cōuenit incrementibus variæ maculis atq; verrucis linearum: quæ interueniunt multiplici ductu: & colore mutata sæpius nomina in eadem plerumq; materia. Nunc communiter ad omnium gemmarum obseruationem pertinētia dicemus opiniones secuti auctorum. Caue aut extuberantes viliores videntur æqualibus. Figura oblonga maxime probatur: deinde quæ vocat lenticula: postea clipeidos & rotunda: angulosis minima gratia. Veras a falsis discernendi magna difficultas. Quippe cum inuentum sit ex veris gemmis in alterius generis falsas traducere. Sardonicæ e ceraunīs glutinant gemmis ita vt deprehendi ars non possit: aliunde nigro: aliunde cādido: aliunde nimio sumptis: oībus in suo genere pbatissimis. Quinimo etiā extant cōmentarij auctorū: quos non equidē demonstrari: quibus modis ex crytallo tingantur Smaragdi: alæq; translucētes. Sardonix e sarda. Item cæteræ ex alijs. Neq; est vlla fraus vitæ lucrosior.

De ratione probandarum gemmarum.

CA. XVII.

MOs contra rationem deprehendendi falsas demonstrabimus: quando etiam luxuriæ aduersus fraudem muniti decet. Præter illa quæ in principalibus quibusq; generibus priuatim diximus. Translucētes matutino probati censent: aut si necesse est in quartam horā postea vetant. Experimenta pluribus modis constant. Primum pondere: si grauiorē sentiuntur: post hæc corpore. Fictitijs pustulæ in profundo apparent. Scabritia in cute. In capillamento fulgoris inconstantia: prius q̄ ad oculos perueniat desinens nitor. Decussi fragmenti paulū quod in lamina ferrea teratur efficacissimum experimento excusant mangones gemmarum. Recusant si milititer & limæ probationem. Obsidianæ fragmenta veras gemmas non sacrificant. Fictitiæ scarificationis candicantiam fugiunt. Tantaq; differentia est: vt aliæ ferro scalpi non possint: aliæ non nisi rectufo: verum omnes adamante. Plurimum autem in his terebrarum proficit feruor. Gemmiferi amnes sunt oasis: mater: ganges. Terrarum autem omniū maxime india. Et iam peractis omnibus naturæ operibus: discriminē quoddam rerum ipsarum facere conueniat. Ergo in toto orbe & in qua cunq; celi conuexitas vergit: pulcherrima est omnium rebus meritoq; præcipuum naturæ optinēs italia rectrix parēsq; mūdi altera: vitis: ducibus: militibus seruitijs: artū præstātia: ingeniorū claritatibus. Iam situ ac salubritate celi atq; temperie: accessu cunctarum gentium facili: littoribus portuosiss: benigno ventorum afflatu. Etenim contingit recurrentis positio in partem vtilissimam & inter ortus occasusq; mediam: aquarum copia nemorum salubritate: montium articulis: ferorum animalium innocentia: soli fertilitate: pubuli vbertate. Quicquid est quo carere vita nō debeat: nusq; est præstantius: fruges: vinum: olea: vellera: lina: vestes: iuuenci. Ne equos quidem in trigarijs præferri vllis vernaculis animaduerto. Metallis auri: argenti: æris: ferri: quam diu libuit exercere: nullis cessit. Et ipsis nunc in se grauida: pro omni dote varios succos: & frugum pomorumq; sapes fundit. Ab ea exceptis indiæ fabulosis: proxime quidē duxerim hispaniā quacūq; ambitur mari. FINIS.

Soli Deo laus/honor/& gloria.

Habetis igitur humanarum artium fautores candidissimi/naturaliumq; rerum scrutatores vigilantissimi/Hanc Plynianæ maiestatis (veluti purissimum animi simulachrum) ægregiam editionem: cum quibusdam Hermolai barbari viri vndecumq; periti/lecturarū Annotationibus. Necnon & paruulis nec minus vtilibus (ne cuiusq; lectoris titubans longa verborum reuolutione in aliquid disquirendo suspendatur animus) flosculorum appendicibus vna cum eorum tabula/nuper nec antehac peruigilia diligentiq; labore adiunctis. Quæ omnia Parthisijs ab optimo calcographo Nicolao de Pratis emundatim sui lucez rursus eduntur. Anno nostre salutis. M.D.XIIII. Idibus Iunij.

Nicolai Maillard Rothomagensis/Ad litterarum cultores Epigramma.

Aurea palladio funduntur scripta liquore:

Et nitida præsum luce carebat opus.

Plurima quo latij dogmata fontis alunt

Prouida sollicito iam tersit cura labore.

Candida cæcropiū reddolent monumēta leporē:

Ecquid Parthisia clarius vrbe nitet?

Blanda q; cū suauī numine verba sonant.

Vos igitur tetricū procures qui ducitis vnguē.

Condita quæ fuerat Romanæ gloria linguæ:

Ne rigida gratos fronte subite lares.

Zoili specularē distichon.

Liuida vipereolacerentur corda furore:

Nec ruat in nostros turba canina sinus.

Quæ gē. fig. ra præstant.

Adamante oēs gemmæ scalpuntur. Fluuīj gēmi feri.

Italia parens mundi altera

vbertas italie & laus.

Coll.

